

Uloga Opće uredbe o zaštiti podataka u poslovanju

Kašnar, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:727613>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-12**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**ULOGA OPĆE UREDBE O ZAŠTITI PODATAKA U
POSLOVANJU**

Završni rad

Ana Kašnar

Zagreb, rujan 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**ULOGA OPĆE UREDBE O ZAŠTITI PODATAKA U
POSLOVANJU**

Završni rad

Student: Ana Kašnar

JMBAG: 0067559857

Mentor/ica: doc.dr.sc. Ljubica Milanović Glavan

Zagreb, rujan 2020.

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, _____

(potpis)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. OSNOVNI POJMOVI I VAŽNOST ZAŠTITE PODATAKA	2
2.1. Pojam, kriteriji podjele i struktura poslovnog informacijskog sustava	2
2.2. Obrada podataka.....	4
2.2.1. Usporedba obrade podataka nekad i sad.....	5
2.2.2. Tehnološki razlozi uvođenja novih propisa o zaštiti podataka	7
2.3. Važnost zaštite osobnih podataka	8
3. OPĆA UREDBA O ZAŠTITI PODATAKA.....	11
3.1. Struktura i područje primjene Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka.....	11
3.1.1. Privola kao pravni temelj obrade podataka	13
3.1.2. Materijalno i teritorijalno područje primjene Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka	15
3.2. Načela obrade podataka Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka	16
3.3. Harmonizacija poslovanja u skladu sa Općom uredbom o zaštiti osobnih podataka.....	18
3.3.1. Zaštita privatnosti radnika	18
3.3.2. Evidencija o radnicima	19
3.3.3. Zaštita i ograničenje privatnosti prije sklapanja ugovora o radu	19
3.3.4. Obveze zaposlenika o obavijesti poslodavca o bolesti ili nekim drugim okolnostima	20
3.3.5. Evidencije o plaćama.....	20
3.3.6. Nadzor zaposlenika	21
3.4. Kršenja propisa Opće uredbe za zaštitu osobnih podataka i odgovarajuće kazne	22
4. ISTRAŽIVANJE RAZINE INFORMIRANOSTI ISPITANIKA O OPĆOJ UREDBI ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA.....	24

4.1. Metodologija istraživanja	24
4.2. Rezultati anketnog upitnika	25
4.3. Ograničenje anketnog istraživanja	35
5. ZAKLJUČAK.....	37
LITERATURA.....	38
POPIS TABLICA.....	40
POPIS SLIKA.....	41
POPIS GRAFIKONA.....	41
POPIS PRILOGA.....	42

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

U ovom završnom radu analizira se funkcioniranje Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka u organizacijskim strukturama. S obzirom da je globalizacija pridonjela uvođenju ove Uredbe, važno je upoznati se sa smjericama i uputama koje ona donosi. Govorit će se i o načinima obrade podataka nekad i sad. Podaci individualno ne govore ništa o svojoj svrsi, ali su input za informaciju, odnosno bitni čimbenici za stvaranje informacije u svijetu gdje se informacije brzo šire na globalnoj razini ogromnog broja podataka i informacija. Upravo je u ovom radu istražen problem narušavanja privatnosti zaposlenika u nekom poduzeću i objave tih informacija na nezakonit način. Rješenje za taj problem nalazi se u poštivanju temeljnih načela GDPR-a koji su nužni za obradu osobnih podataka u organizaciji.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Za pisanje ovog rada koristiti će se većim dijelom hrvatska literatura, uz iznimne, američke izvore. Činjenica je da se tema rada odnosi na Uredbu koja je nedavno ustanovljena, stoga je, većina izvora u obliku znanstvenih i stručnih članaka, dostupnih na *online* bazama podataka. Također će se koristiti i stručna literatura u obliku knjiga i sveučilišnih udžbenika.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je strukturiran u pet glavnih cjelina. U drugoj cjelini otkriveni su pojmovi, struktura i vrste informacijskih sustava općenito, kao i obrada podataka koja se kroz povijest znatno mijenja u skladu sa modernizacijom tehnologije, te će se obratiti pozornost na važnost zaštite podataka. U trećem poglavlju tj. glavnom djelu raspravljat će se o karakteristikama i uvođenju Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka, njezinoj harmonizaciji u skladu sa poslovanjem u organizacijama te odgovarajućim sankcijama kršenja Uredbe. U četvrtom, posljednjem poglavlju grafikonima su prikazani rezultati anketnog istraživanja ispitanika o utjecaju GDPR-a na njih osobno i na radnom mjestu u poduzeću u kojem djeluju, kao i ograničenja anketnog upitnika.

2. OSNOVNI POJMOVI I VAŽNOST ZAŠTITE PODATAKA

2.1. Pojam, kriteriji podjele i struktura poslovnog informacijskog sustava

Informacijski sustav u organizaciji ima za zadaću konstantno i sa svrhom pružati potrebne informacije na sve poslovne funkcije u toj organizaciji, te time daje svoj doprinos u postupcima upravljanja i strategijama odlučivanja. Podaci, odnosno informacije svojim strujanjem u organizaciji djeluju uzlaznom i izlaznom veličinom.

Važnost u definiciji informacijskog sustava prirodaje se u isticanju četiri glavna postupka:

- prikupljanje podataka
- obrada podataka
- pohranjivanje (spremanje) podataka i informacija
- dostavljanje podataka i informacija korisnicima¹

Glavni zadatak, kao i cilj djelovanja informacijskog sustava je realizacija informacije na relevantno područje, pravodobno i uz najmanje moguće teškoće. Uz velik broj informacija koje svakodnevno cirkuliraju u organizaciji, potrebno je uvidjeti na informaciju koja je zaista potrebna. Čak i neki najuspješniji lideri imaju problem ukazati na informaciju koja bi u toj situaciji bila najkompetentnija.

¹Vesna Bosilj Vukšić, Mirjana Pejić Bach, Vlatko Čerić, Željko Panian, Željka Požgaj, Velimir Srića, Mladen Varga, Katarina Ćurko, Mario Spremić, Ivan Strugar, Božidar Jaković, Nikola Vlahović – Poslovna informatika (2012.), sveučilišni udžbenik, str:136

Informacijski sustav u poslovanju se dijeli prema 3 kriterija:

- prema kriteriju potpore poslovnim funkcijama (horizontalna sistematizacija)
- prema kriteriju potpore upravljačkim razinama (vertikalna sistematizacija)
- prema kriteriju potpore poslovima i aktivnostima između organizacija, međuorganizacijskim procesima (prostorna sistematizacija)²

Na temelju kriterija, razlikuju se 2 glavna područja realizacije poslovnog sustava:

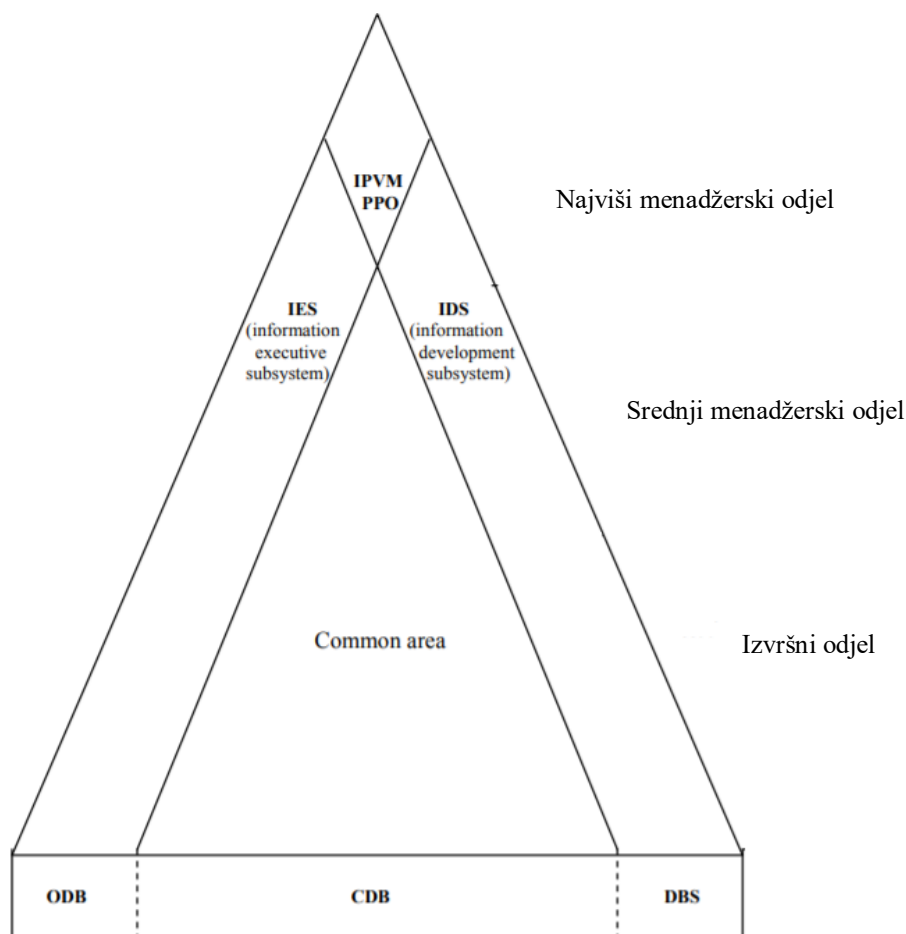
1. informacijski izvršni podsustav (IES)
2. podsustav za razvoj informacija (IDS)³

Slika 1. prikazuje koncept informacijskog sustava i njegovih područja. Iz priloženog prikaza vidljivo je da se IES i IDS jednim dijelom isprepliću i djeluju na združenom mjestu u kojem IES mora uvažavati prijedloge IDS-a i obrnuto. Oba informacijska podsustava implementiraju svoju individualnu operativnu bazu podataka (ODB) i zajedničku bazu podataka (CDB) za područje u kojem djeluju i IES i IDS.

²Infosustav1 – Sistematizacija informacijskih sustava i vrste informacijskih sustava s motrišta potpore razinama odlučivanja, članak, str:1

³ A. Bistričić – Project information system (2006.), Kvarner Bank, Hrvatska, članak, str:216.

Slika 1. Struktura informacijskog sustava i veze između organizacijskih razina unutar poslovnog sustava

Izvor: A. Bistričić – *Project information system* (2006.) Kvarner Bank, Hrvatska, str:217.

1.2. Obrada podataka

Obrada podataka je svaki proces ili skup procesa koji se vrše nad osobnim podacima ili na skupovima osobnih podataka, pomagalima koji su automatizirani kao što su prikupljanje, evidentiranje, organiziranje, strukturiranje, pohrana ili izmjena, pronalaženje, obavljanje uvida, uporaba, otkrivanje prijenosom, širenjem ili stavljanjem na raspolaganje na drugi način, usklađivanje ili kombiniranje, ograničavanje, brisanje ili uništavanje.⁴

⁴ B. Bet Radelić, K. Rožman i H.Orešić, knjiga *Zaštita osobnih podataka i granice zaštite privatnosti radnika*, (Zagreb,2017.)

1.2.1. Usporedba obrade podataka nekad i sad

Obrada podataka je kroz povijest oscilirala, kao što je i očekivano. Tijekom povijesti valja istaknuti važna razdoblja koja se razlikuju prema načinu na koji su se podaci obrađivali:

1. ručna obrada podataka
2. mehanička obrada podataka
3. elektromehanička obrada podataka
4. elektronička obrada podataka⁵

Ručna obrada podataka je prva i najdrevnija vrsta obrade podataka koja je primjenjiva i u suvremenom svijetu kod posla čiji je opseg nije složen i zanemarive je veličine. Glavni subjekt ove vrste obrade je čovjek koji obrađuje podatak u informaciju. Benefiti u ručnoj obradi podataka leže u minimalnoj organizaciji u samom procesu i ispravku grešaka s lakoćom, a kao negativne strane ove obrade navode se trajanje procesa koje je znatno sporije i izraženija opcija za stvaranje grešaka. Sredstva koja su čovjeku služila u ovom razdoblju za obavljanje obrade podataka bili su abak, papir, gušće pero, drvorez, tablica množenja, logaritmi i logaritamske tablice, logaritmar i indigo papir.

Mehanička obrada podataka očitovala se nakon proteka dosta vremena, točnije od kraja 19. stoljeća. Obrada u ovom razdoblju obavljala se efektivnije, pouzdanije i povoljnije od obrade prethodnog razdoblja. Računski i pisači strojevi su sredstva koja su služila prilikom procesa obrade.

Elektromehanička obrada podataka se počela odvijati nakon što su mehaničkim agregatima nadodane električne i elektromehaničke sastavnice. Knjigovodstveni strojevi i automati, aparati za fakturiranje te obračunski automati imali su ulogu usavršavanja samog procesa obrade a za sadržaj kojeg je bilo potrebno obraditi služili su pisači i kopirni agregati, aparati za diktiranje i drugi.

⁵ J.Surla, I. Markotić, O.Vori – Časopis za primjenjene zdravstvene znanosti (Zaštita osobnih podataka), članak, 2020.,str:162.

U ovom razdoblju razvijaju se bušene kartice koje u 19. stoljeću predstavljaju praktično rješenje za pohranjivanje podataka i informacija. Podaci se na njoj unose tako da je svaki znak ustanovljen pripadajućom varijantom rupica koje su izbušene. Za procese obrade podataka u ovoj fazi, vrlo je bitno naglasiti i izum stroja Hermana Holleritha koji je za korištenje bio spreman krajem 19. stoljeća u funkciji popisa stanovništva u SAD-u. Glavna prednost uvođenja Hollerithova stroja očitovala se u znatno kraćem trajanju obrade koja je trebala trajati 3 godine, naime njoj je pomoću sortiranja skraćeno vremensko obilježje na 2 tjedna. Računala zasnovana na elektromagnetnim relejima, kao na primjer, računalo Z3 koje se baziralo na binarnom brojevnom sustavu, pojavljuju se za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Uporaba električne energije započela je elektroničkom obradom podataka. Prvo računalo naziva se ENIAC, a izumljeno je 1946. godine na Sveučilištu Pennsylvania u SAD-u. Bilo je golemih dimenzija i težilo 30-ak tona. Pokretalo ga je 18 tisuća elektroničkih cijevi i 70 tisuća otpornika. Brzina kojom je radilo iznosila je 5 tisuća zbrajanja u sekundi, a svrha mu je bila određena za potrebe vojske. Prvo računalo koje je funkcioniralo s bročanim i tekstualnim informacijama zvalo se UNIVAC, a bilo je ustanovljeno 1951. godine.

Elektronička obrada podataka se općenito raščlanjuje na 5 generacija računala, koje danas imaju za posljedicu ogromnu proizvodnju i korištenje osobnih računala na globalnoj razini i u svim ljudskim organizacijama. Posljednja je generacija u razvoju, a određuje ju umjetna inteligencija, prepoznavanje govora i druge modernizirane operacije.⁶

Normativni razvitak procesa vezanih uz obradu i zaštitu podataka, može se raščlaniti na 3 faze. Prva faza je period od uvođenja Zakona o zaštiti podataka, druga faza predstavlja period nakon njegovog uvođenja i treća faza je povezano za potrebu stupanja na snagu Direktive EU 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka.⁷

⁶ Dodatne pripreme za polaganje državne mature 2014. godine, <https://matura14.wordpress.com/obrade-podataka-kroz-povijest/>

⁷S. Gluščić – Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka (2017.), pregledni znanstveni članak, str:215.

Postoje načela i smjernice kojima se određuje pravovaljana obrada osobnih podataka o kojima će riječ biti i u nastavku, a to su:

- zakonitost, poštenost i transparentnost
- ograničavanje svrhe
- smanjenje količine podataka
- točnost
- ograničenje pohrane
- cjelovitost i povjerljivost
- pouzdanost⁸

1.2.2. Tehnološki razlozi uvođenja novih propisa o zaštiti podataka

Za potpuno poznavanje današnjeg informacijskog sustava, razvitka informacijskih tehnologija za zaštitu osobnih podataka i privatnosti te društvenih i kulturnih oscilacija, nije od velike važnosti događaj koji bi mogao nastupiti, već uzrok nastupa tog događaja. Česta je situacija da smo sudionici velikih promjena koje su očekivane, ali i sudionici u postupcima koji za uzroke nastajanja imaju faktore koji su u vrlo bitnoj količini utjecale na općeniti sociokulturni razvoj. Ljudi su mišljenja da znatne i brze tehničko – tehnološke promjene unazad 150 godina nisu otklonile konflikte, već su se oni koji su nastali stavljali u zamjenu s novima – stari su postali beznačajni, a novi konflikti potrebni za daljnje funkcioniranje. Pošto je razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije tekao nazaustavljivo, od velike važnosti je bilo uvesti nove zakonodavne standarde koji će jamčiti sigurnost prava i osnovnih sloboda pojedinca u procesu obrade njegovih osobnih podataka.

⁸ J.Surla, I. Markotić, O.Vori – Časopis za primjenjene zdravstvene znanosti (Zaštita osobnih podataka), članak, 2020.,str:164.

Neosporna je tvrdnja da je u svim konceptima kroz vrijeme razvitka informacijske znanosti upravo obavijest glavni čimbenik što cirkulira u procesu informacije. Ljudska su prava postala ključan sastav političke dokumentacije poput američke Deklaracije o nezavisnosti iz 1776.g. i francuske Deklaracije o pravima čovjeka i građanina iz 1789.g. U Deklaraciji o nezavisnosti je istaknuto kako su načelo „svi su ljudi stvoreni jednakima“ i načelo kako vlast „izvodi svoje pravedne ovlasti iz suglasnosti onih kojima vlada“ općeprihvatne istinite činjenice.⁹ Iako ljudska prava nisu bila samorazumljive istine za ljudsku povijest, pa tako ni za današnje suvremeno informacijsko doba.¹⁰

Prvi Zakon o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12) u Hrvatskoj je ustanovljen davne 2003. godine, a Opća uredba o zaštiti osobnih podataka je prvi odmak u zakonskom području na razini Europske unije još od 1995. godine. Detaljna pravna definicija osobnog podatka sadržana je u Zakonu za zaštitu osobnih podataka, a ona glasi da je osobni podatak; „*svaka informacija koja se odnosi na identificiranu fizičku osobu ili fizičku osobu koja se može identificirati odnosno osoba čiji se identitet može utvrditi izravno ili neizravno, posebno na osnovi jednog ili više obilježja specifičnih za njezin fizički, psihološki, mentalni, gospodarski, kulturni ili socijalni identitet.*“¹¹

1.3. Važnost zaštite osobnih podataka

Mnoštvom informacija u današnjem svijetu, gdje je znatnom broju podataka moguće je ustupiti razno raznim novonastalim društvenim mrežama, te time sama zaštita podataka dobiva na važnosti. Informacijsko – komunikacijske tehnologije koje su danas dostupne rezultirale su masovnom toku informacija te temeljito izmjenile način obrade osobnih podataka. Unazad par godina ne postoji područje unutar Europske unije koje nije razvilo interes i pridobilo pažnju pučanstva, ali i znanstvenika, kao što je to pridobio proces zaštite osobnih podataka.

⁹ Šire o tome SMERDEL, B., Ustav Sjedinjenih Američkih Država/preveo i napisao uvodnu studiju Branko Smerdel, 2. ponovljeno izdanje, Osijek, Pan liber, 1994.

¹⁰ Usp. Shlapentoh, D., „Universalization off the Rejection of Human Rights: Russia's Case“ PREMA BELL; L., S., NATHAN, A. J., PELEG, I., (ur.), „Negotiating Culture and Human rights“, New York, Columbia University Press, 2001., str.259

¹¹M.Boban – Zaštita osobnih podataka i nova EU uredba o zaštiti podataka, (2018.) stručni rad, str:27

Suvremeno doba nastanka „velikih podataka“, odnosno doba u kojem su velike količine podataka raspoložive s lakoćom, kao i šarolikost vrsta podataka i iznimne brzine alokacije novih podataka sa sobom povlači brojne benefite, ali i velike hendikepe.¹² Stanovnici Europske unije stvaraju predrasude o njoj i o njenim mogućnostima da se suoči sa mnogobrojnim izazovima koji su danas stvarni u našoj okolini¹³, kao što je, na primjer, dostizanje snažnog nivoa zaštite i sigurnosti osobnih podataka.

Jedano od glavnih ljudskih prava je ujedno i pravo na zaštitu osobnih podataka. Cilj ostvarivanja te sigurnosti je upravo zaštita svakog individualca, kao suzbijanje prodiranja u intimnost njegova života u prikupljanju, obradi i samom korištenju osobnih podataka.

Opća deklaracija UN-a o ljudskim pravima, nastala 10. prosinca 1948. godine nalaže da se čovjeka ne smije sputavati vodeći kontrolu njegovog privatnog života, njegove obitelji, stambenog prostora, kao ni dostojanstva i ugleda.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, utemeljena 4. studenog 1950. godine, u članku 8. upućuje da svaki čovjek ima pravo na poštovanje osobnog i obiteljskog života. Nitko nije u poziciji da se upliće u to pravo, osim ako zakonom nije utemeljeno drugačije i kad je to u svrhu javnog dobra, suzbijanja kaznenih djela i slično. Vijeće Europe je uz suglasnost Europske Komisije okarakteriziralo 28. siječnja Europskim danom zaštite osobnih podataka kako bi među europski građani uvidjeli na važnost sigurnosti osobnih podataka.

Zaštita osobnih podataka u Republici Hrvatskoj je određena zakonom i ustavom te je svakom čovjeku dostupna zaštita i očuvanje prava i slobode bez obzira na državljanstvo i prebivalište te neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, društvenom položaju ili drugim osobinama. Osobni podatak je svaka informacija koja se odnosi na identificiranu fizičku osobu ili fizičku osobu koja se može identificirati.¹⁴

¹²Vrana, Radova, Pećarić, Đilda - Kako smo došli do Velikih podataka i kamo nas oni vode, u: Komunikacijski obrasci i informacijska znanost Zagreb, 2014., str. 37. - 62.

¹³M. Bevanda, M. Čolaković – Pravni okvir za zaštitu osobnih podataka (2016.), članak, str:126

¹⁴Agencija za zaštitu osobnih podataka (azop.hr/prava_ispitanika)

Tablica 1. Prikaz i kategorizacija osobnih podataka

Osobni podaci	Posebne kategorije osobnih podataka	Osobni podaci nisu
Ime i prezime, biometrički podaci (NPR. OTISAK PRSTA)	Osobni podaci koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo	Matični broj pravne osobe
Adresa fizičke osobe	Politička stajališta	Naziv pravne osobe
E-mail adresa, broj osobne iskaznice, broj putovnice i sl.	Vjerska ili druga uvjerenja	Poštanska adresa pravne osobe
Podaci o zdravlju, broj iskaznice.	Sindikarno članstvo	E-mail pravne osobe
Identifikacijska oznaka građana	Zdravlje ili spolni život	Financijski podaci pravne osobe
Podaci o plaći, bankovni računi, porezne prijave, podaci o posudbi	Osobni podaci o kaznenom i prekršajnom postupku	Podaci o umrlima i sl.

Izvor: Agencija za zaštitu osobnih podataka/prava ispitanika (azop.hr/prava-ispitanika)

3. OPĆA UREDBA O ZAŠTITI PODATAKA

3.1. Struktura i područje primjene Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka

Razvitak tehnoloških izuma koji ubrzavaju kolanje roba i usluga, a samim time i integraciju osobnih podataka, svrha uvođenja Opće uredbe o zaštiti podataka predstavljala bi sigurnost jednako značajnog nivoa individualne zaštite svakog čovjeka i slobodne kretnje osobnih podataka na cjelovitom području Europske unije.

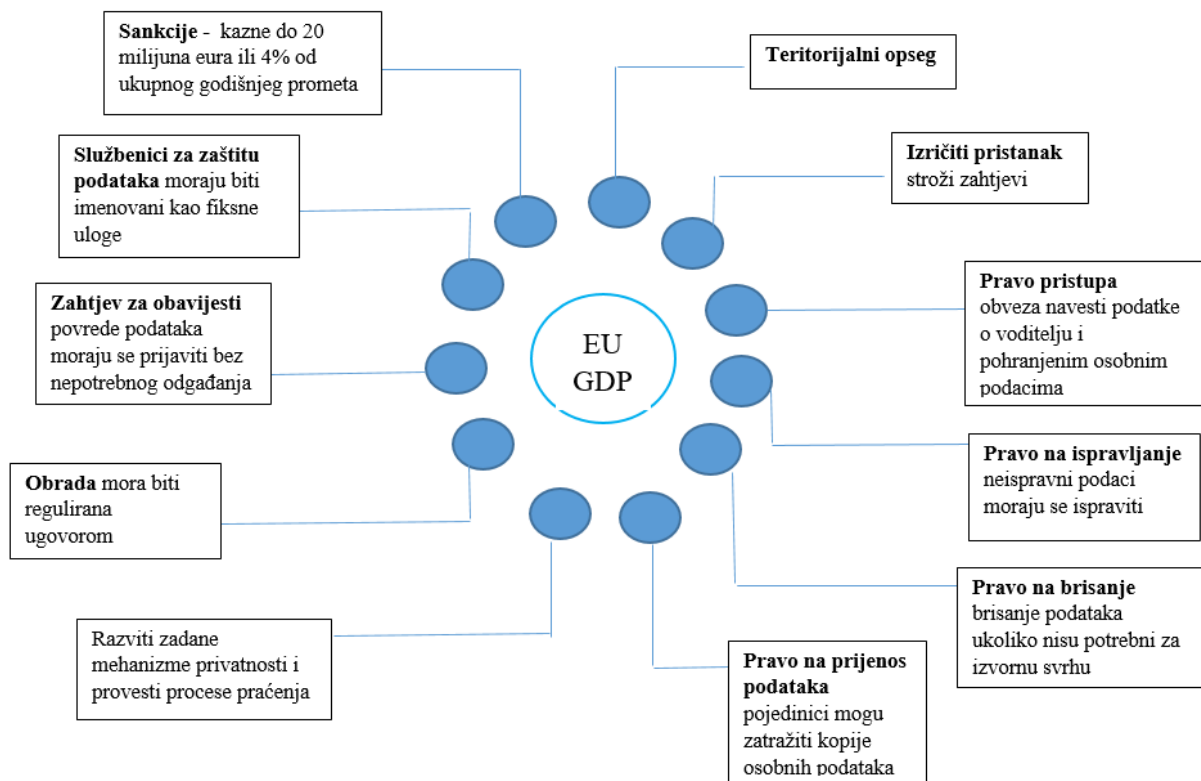
Opća uredba o zaštiti podataka uvedena je 24. svibnja 2016. godine s rokom odgodive prirode do dvije godine, što je značilo da će na snagu stupiti 25. svibnja 2016. godine. Bitno je naglasiti da se s uvođenjem ove Uredbe radi na modernizaciji i promoviraju obilježja zaštite osobnih podataka na području Europske unije te se svakom građaninu daje sigurnost na ravnopravno pravo na zaštitu osobnih podataka, osobito u globalnim okolnostima pri uporabi tehnologija. Moglo bi se reći da ova EU Uredba sa sobom nosi uvelike stabilniji i konkretniji element u sferi zaštite osobnih podataka, koji će stupiti na snagu u svim zemljama Europske unije. Sama prava građana postaju jača novim smjernicama, pri kojim se uvodi i privola na obradu osobnih podataka. Privola predstavlja konkretno i jednostavno odobrenje na obradu osobnih podataka ispitanika i pravo na brisanje podataka („pravo na zaborav“).

Ostala prava koja ostvaruje ispitanik su:

- pravo na informiranost
- pravo na pristup podacima
- pravo na ispravak
- pravo na brisanje ili zaborav
- pravo na ograničenje obrade
- pravo na prenosivost podataka
- pravo na prigovor
- pravo na izuzeće pravnih odluka prilikom automatskog donošenja odluka i izrade profila

Na slici 2. prikazana su ključna prava i zahtjevi ispitanika pri procesu obrade podataka.

Slika 2. Glavni zahtjevi ispitanika Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka

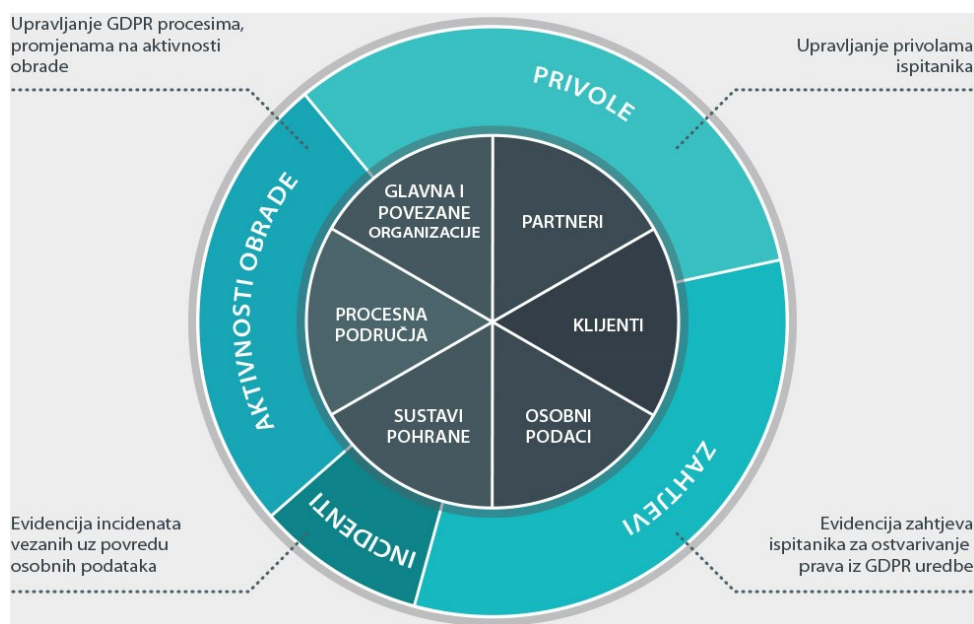
Izvor: Finance and risk, Banking hub portal (2017.), How to implement right forgotten, prevedeno na hrvatski

Potpunim korištenjem europske Opće uredbe o zaštiti podataka, od datuma uvođenja, Direktiva 95/46/EZ se izuzima iz korištenja.

GDPR sa sobom donosi nove sustave zaštite, kao što je *pseudominizacija* (obrada osobnih podataka u kojoj se podaci ispitanika više ne mogu priložiti nekom ispitaniku bez korištenja informacija koje su dodatne), kao i kreiranje mehanizma koje daju mogućnost očuvanja i zaštite podataka.

Zadaci voditelja obrade i izvršitelja određuju se u skladu s rizikom obrade i tipove osobnih podataka koje obrađuje voditelj obrade, te se zahtijeva da će se procijeniti svi mogući rizici u obradi podataka po iskazanim standardima. Operacije nadzornih tijela moraju se orijentirati na mjesta obrade gdje je veliki rizik kompilacije prava individualaca.

Slika 3. Struktura obrade podataka uređenih GDPR-om

Izvor: SpanPDP – Personal data protector (spanpdp.eu/rjesenje)

Ističe se kako se Uredbom puno detaljnije regulira obrada podataka posebnih kategorija osobnih podataka, a obrada je u području radnog prava dopuštena ako je nužna za potrebe izvršenja obveza i ostvarivanja posebnih prava voditelja obrade podataka ili ispitanika uz izričitu privolu ispitanika za obradu tih osobnih podataka u neku ili više određenih svrha.

3.1.1. Privola kao pravni temelj obrade podataka

Kada razmatramo privolu kao pravni temelj obrade podataka, smatramo ju kao svako dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje volje ispitanika za obradu podataka u određenu svrhu i određenom opsegu, a upravo je ta privola pravni temelj koji dozvoljava voditelju obrade da koristi podatke ispitanika.

Voditelj obrade na razumljiv način mora ispitanika upoznati o svom indentitetu te mu navesti svrhe u koje će se njegovi osobni podaci upotrebljavati. Ispitanik privolu daje u usmenom ili pismenom obliku, a može se uključiti i elektronički oblik privole. Kada govorimo o pismenoj privoli, moramo naglasiti kako je puno lakše dokaziv, stoga se kao takav i preporučuje ispred korištenja usmene privole.

Na prilogu 1. prikazana je privola kojom je Trgovački sud u Zagrebu odlučio prisutnost zaposlenika na radnom mjestu ubuduće evidentirati skeniranjem otiska prsta na odgovarajućem elektronskom uređaju. Kako je ovakav sustav kontrole, sukladno Općoj uredbi o zaštiti osobnih

podataka moguće provesti jedino uz pisanu privolu osoba da se njihovi osobni podaci prikupe u svrhu evidentiranja prisutnosti na poslu, predsjednica suda zatražila je od djelatnika da u njenom uredu potpišu izjavu o suglasnosti na takav postupak. U obrascu privole se posebno ističe da je riječ o *djelomičnom otisku prsta*, čime se pokušava prikriti činjenica da i djelomičan otisak prsta predstavlja jedinstveno fizičko obilježje svakog službenika temeljem kojeg se i vrši njegova identifikacija, a ne navodi se ni mogućnost potpisnika da u svako doba povuče, odnosno odustane od privole. Sindikalna povjerenica Trgovačkog suda u Zagrebu ovakav je postupak opisala kao svojevrsan pritisak na zaposlenike.¹⁵

Prilog 1. Privola službenika trgovačkog suda u svrhu evidencije prisutnosti na radnom mjestu

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZAGREBU
Amruševa 2/II

PRIVOLA SLUŽBENIKA/NAMJEŠTENIKA
temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03)

Ja _____ službenik/službenica/namještenik/
namještenica u Trgovačkom sudu u Zagrebu, svojim vlastoručnim potpisom slobodno i
izričito dajem svoju suglasnost da se moj **djelomični** otisak prsta koristi radi evidentiranja
radnog vremena i praćenja prisutnosti na radnom mjestu u Trgovačkom sudu u Zagrebu.

Dajem privolu da se dani otisak može prikupljati i obrađivati u gore naveden svrhe i
u druge svrhe se ne smije upotrijebiti.

Ovime potvrđujem da sam prije prikupljanja podataka na gore navedeni način
upoznat/a od strane predsjednice suda Nevenke Marković o načinu i svrsi obrade podataka i o
mogućim posljedicama uskrate davanja podataka. Upoznat/a sam sa informacijom da se radi
o dobrovoljnom davanju podataka.

U Zagrebu, _____ 2006.

Potpis službenika/službenice /namještenika/namještenice

*Izvor: Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske, članak
(<https://www.sdlsn.hr/trgovacki-sud-u-zagrebu-pritiskom-do-privole-za-skeniranje-otisaka-prstiju/>)*

¹⁵Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika RH (<https://www.sdlsn.hr/>)

3.1.2. Materijalno i teritorijalno područje primjene Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka

Materijalno područje primjene Opće uredbe o zaštiti podataka odnosi se na obradu podataka koja se u cijelosti obavlja automatizirano, ali isto tako i na neautomatiziranu obradu osobnih podataka koja čini dio sustava pohrane ili su podaci namijenjeni biti dio sustava pohrane.

Opća uredba o zaštiti osobnih podataka nije primjenjiva na području nacionalne sigurnosti i obrane, te zajedničke i sigurnosne politike Europske unije na područjima koja se bave sprječavanjem, istragom, otkrivanjem ili progonom kaznenih djela te aktivnostima fizičkih osoba u obradi podataka za vlastite potrebe.

GDPR se primjenjuje u okviru poslovnog nastana aktivnosti voditelja obrade podataka i izvršitelja obrade podataka, neovisno obavlja li se obrada u Europskoj uniji ili izvan nje, a trenutno važeći propisi su vezani uz geografsko područje primjene određene države članice.

Poslovni nastan voditelja obrade podataka podrazumijeva mjesto njegove središnje uprave, osim ako se odluke ne donose u nekom drugom poslovnom nastanu, stoga se, vezano uz teritorijalnu nadležnost nad obradom osobnih podataka od strane nadzornih tijela nad zaštitom osobnih podataka, svaka obrada utvrđuje prema poslovnom nastanu voditelja obrade i izvršitelja obrade podataka.

Stoga, bitno je izdvojiti da se GDPR odnosi na sve pravne subjekte koji prikupljaju osobne podatke na području Europske unije, što se odnosi na osobne podatke njezinih državljana, neovisno o tome gdje se nalazi sjedište takvih pravnih subjekata.¹⁶

¹⁶Usporedno sa B. Bet Radelić, K. Rožman i H.Orešić, knjiga *Zaštita osobnih podataka i granice zaštite privatnosti radnika*, (Zagreb,2017.)

3.2. Načela obrade podataka Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka

Razmišljajući o načelima zaštite podataka, podrazumijeva se da bi trebala biti primjenjiva na sve informacija koje se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi.¹⁷ Načela nam koriste kako bi što bolje razumjeli određena pravila u polju prava te kako bi ih lakše razumjeli, a predstavljaju najviše norme pravnog sustava koji izražava temeljne vrijednosti s kojima se usklađuju ostale pravne norme i radnje.

Teoretičari prava različito tumače i dijele određena načela, pa se tako govori o vrijednosnim načelima koja bi trebala biti "izričaj o nečem što je vrijedno, što treba cijeniti a u sebi ujedanjuje osnovne potrebe".¹⁸

Na obradu osobnih podataka primjenjuju se temeljna načela:

- načelo zakonitosti, poštenja i transparentnosti obrade
- načelo točnosti i ažurnosti podataka
- načelo povjerljivosti obrade podataka
- načelo sigurnosti i pouzdanosti obrade podataka¹⁹

U svom radu Učinak nove EU uredbe 2016/679 na zaštitu osobnih podataka u RH Čizmić ističe važnost usklađenosti elemenata sigurnosnih procedura sa zakonskim i drugim odredbama i propisima kod planiranja i kreiranja sigurnosne politike poduzeća. To podrazumijeva poštivanje opih načela zakonitosti, kaznenog i građanskog prava, podzakonskih propisa, ugovornih obveza, unutarnjih pravila poduzeća te poslovnih običaja. Uz sve to, ističe i poštivanje notornih etničkih normi koje su kao i običajne norme, neformalne i nepropisane, odnosno ne pravno uređene, ali ipak se očekuje da ih se pridržavamo, pa tako i u pitanju privatnosti pojedinca.

¹⁷J.Čizmić, M.Boban – Učinak nove EU uredbe 2016/679 (GDPR) na zaštitu osobnih podataka u RH, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Pregledni znanstveni rad, str:387

¹⁸ S. Gluščić – Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka (2017.),pregledni znanstveni članak, str:217.

¹⁹ B. Bet Radelić, K. Rožman i H.Orešić, knjiga *Zaštita osobnih podataka i granice zaštite privatnosti radnika*, (Zagreb,2017.)

Prvi zahtjev obrade osobnih podataka je transparentnost. Ispitanik mora biti upoznat s identitetom voditelja obrade te svrhom obrade svojih osobnih podataka. Ukoliko svrhe nisu u početku poznate, voditelj obrade dužan je omogućiti ispitaniku da se izjasni o svakoj novoj svrsi i da privolu da se podaci upotrijebe za nove svrhe. Kada govorimo o količini podataka za obradu, moramo voditi računa da prikupljamo samo podatke koji su neophodni za svrhu za koju ih prikupljamo, pa govorimo o smanjenju količine podataka. Često u praksi dolazi do pojave prekomjerno prikupljenih podataka koji su nepotrebni u određenom slučaju.²⁰

Agencija za zaštitu osobnih podataka ističe kako podaci prikupljeni za obradu moraju biti točni i ažurni, te nalaže da se krivi podaci izbrišu ili isprave, a uz to, moraju se obrađivati s određenom odgovarajućom razinom sigurnosti. Poštivajući načelo sigurnosti i pouzadnosti, voditelj obrade odgovoran je za poštivanje svih navedenih načela i prihvaća teret dokaza koji je na njemu.

²⁰J.Surla, I. Markotić, O.Vori – Časopis za primjenjene zdravstvene znanosti (Zaštita osobnih podataka), članak, 2020.,str:164.

3.3. Harmonizacija poslovanja u skladu sa Općom uredbom o zaštiti osobnih podataka

Opća uredba o zaštiti osobnih podataka predviđena je i kako bi koristila poslovnim subjektima pri aktivnostima zaštite podataka i odgovornosti među članicama Europske unije, no sa sobom povlači i izazove s kojima se ti isti poslovni subjekti susreću. Najčešće oni nisu spremni na promjene koje nameću nove regulativne odredbe koje se donose, pa stoga uvelike nisu ni svjesni praktične primjene Uredbe ili bilo koje druge regulative koja se tiče njihovog poslovanja, polazeći od činjenice da se regulativa vrlo često mijenja i nekada nisu u korak sa svim pravilima koja se nameću.

Opća uredba o zaštiti osobnih podataka obvezuje poslovne subjekte da imenuju službenika za zaštitu osobnih podataka. (Data Protection Officer, DPO). On se kao takav, imenuje na temelju kvalifikacija koje posjeduje, a u skladu sa izvršavanjem zadaća koje mu propisuje Uredba. Službenik mora posjedovati posebna stručna znanja o regulativi i praksama u području zaštite podataka kako bi bio kvalificirani izvršitelj te dužnosti unutar organizacije u kojoj djeluje. Službenici za zaštitu osobnih podataka moraju biti imenovani u slučajevima [Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018]:

- obradu provodi tijelo javne vlasti ili javno tijelo
- organizacije koje se u velikoj mjeri bave sustavnim praćenjem velikih razmjera
- organizacije koje se bave opsežnom obradom osjetljivih osobnih podataka u širokom razmjeru i osobnih podataka o kaznenim predmetima
- država članica EU svojim pravnim aktima ili pravo unije nalaže obvezu imenovanja službenika za zaštitu osobnih podataka²¹

3.3.1. Zaštita privatnosti radnika

Kada pričamo o zaštiti privatnosti radnika zaključujemo da je ne možemo poistovjetiti sa zaštitom osobnih podataka radnika, prema knjizi Zaštita osobnih podataka i granice zaštite privatnosti radnika. Zaštita osobnih podataka je samo dio zaštite privatnosti radnika jer uz nju, zaštita privatnosti radnika uključuje i druge oblike zaštite koji se ne odnose primarno na zaštitu osobnih podataka.

²¹ A. Biloš, D. Turkalj, I. Kelić, Implementacija Opće uredbe o zaštiti podataka pri EU: Preliminirana analiza aktualnih istraživačkih napora i izazova, Znanstveni rad (Osijek, 2019.), str:6

3.3.2. Evidencija o radnicima

Poslodavac vodi evidenciju o nekim podacima o radnicima te o radnom vremenu. Kod svake evidencije moraju se poštovati pravila o zaštiti osobnih podataka. Zaštita osobnih podataka odnosi se na podatke koje poslodavac vodi temeljem obveza iz Zakona o radu, ali i druge podatke koje vodi osnovom drugih propisa uključujući Zakon o zaštiti osobnih odnosno druge propise koji posebno reguliraju zaštitu osobnih podataka. Pravilnikom se propisuje sadržaj i način vođenja evidencije o radnicima. Prema članku 3. Pravilnika, evidencija o radnicima koju provodi poslodavac sadrži najmanje sljedeće podatke; ime i prezime, OIB, spol, dan, mjesec i godina rođenja, državljanstvo, prebivalište, odnosno boravište, dozvolu za boravak i rad ili potvrdu o prijavi rada, stručno obrazovanje, datum početka rada itd. Osim prethodnih podataka, a prema stavku 2. članka 3. Pravilnika, poslodavac je dužan voditi i druge podatke; mirovinski staž do početka rada kod poslodavaca, obavijest ili potvrda o trudnoći, majčinstvo, status samohranog roditelja, status posvojitelja, ozljeda na radu, profesionalna nesposobnost za rad, smanjenje radne sposobnosti, neposredna opasnost od nastanka invalidnosti i slično.

Opća uredba o zaštiti podataka se primjenjuje na veliki broj pitanja upravljanja ljudskim potencijalima. Poslodavac treba voditi računa o tome kako postupi s osobnim podacima zaposlenika i o tome kako zaposlenici postupaju s osobnim podacima klijenata.

U nastavku rada bit će objašnjeni neki od postupaka očuvanja i zaštite osobnih podataka zaposlenika od strane poslodavca sukladno navedenoj Uredbi.

3.3.3. Zaštita i ograničenje privatnosti prije sklapanja ugovora o radu

Sukladno članku 25. Zakona o radu, prilikom odabira kandidata za određeno mjesto, poslodavac u razgovoru, testiranju, anketiranju i sličnim metodama, te prilikom sklapanja ugovora o radu ne smije od kandidata tražiti podatke koji nisu usko vezani uz radni odnos i mjesto na koje kandidat pretendira.

Takvi podaci traže se u tako zvanim „nedopuštenim pitanjima“ koja su određena u stavku 2. Članka 25. Zakona o radu. Na takva pitanja kandidati nisu dužni odgovoriti, a poslodavac postavljanjem istih krši Zakon o radu. Ona se najčešće odnose na pitanja koja iziskuju podatke o privatnom životu kandidata kao što su na primjer bračno stanje, djeca, stambene prilike, osobne sklonosti, hobije i slično, no neki od kandidata velik broj tih podataka i sam navede u životopisima, no tada to rade samoinicijativno i dobrovoljno, a ne da su prisiljeni od strane mogućeg poslodavca da daju odgovor na takva „nedozvoljena pitanja“. Uz ta pitanja, poslodavac ni na koji način ne smije tražiti podatke koji bi u bilo kojem slučaju mogli utjecati

na eventualnu diskriminaciju kandidata, a to su pitanja vezana uz vjeru, političko opredjeljenje, seksualnu orijentaciju i slično, čiji su kriteriji propisani Zakonom o suzbijanju diskriminacije. Kada govorimo o kandidatkinjama za posao, poslodavac nipošto ne smije tražiti podatke o trudnoći iste, a to je propisano člankom 30. St. 2 Zakona.

Kada pričamo o prestanku ugovora o radu kod prethodnih poslodavaca, postavlja se pitanje ima li potencijalni novi poslodavac pravo postavljati pitanja o razlozima prestanka ugovora o radu kod prijašnjeg poslodavca. Poslodavac je obavezan, prilikom svakog izdavanja potvrde o poslovima koje je zaposlenik obavljao kod njega, ne napisati ništa što bi moglo ugroziti zaposlenikovo buduće zaposlenje, ali vrlo često, na novim razgovorima za posao, zaposlenici i sami kažu razloge odlaska, odnosno prestanka radnog odnosa kod bivšeg poslodavca.

3.3.4. Obveze zaposlenika o obavijesti poslodavca o bolesti ili nekim drugim okolnostima

Članak 24. Zakona o radu navodi kako je zaposlenik prilikom sklapanja ugovora o radu i tijekom trajanja radnog odnosa dužan obavijestiti poslodavca o bolesti ili nekoj okolnosti koja mu onemogućuje izvršenje obveza iz ugovora o radu, bitno ga ometa u izvršenju istih, ili mu pak te okolnosti ugrožavaju život ili zdravlje. Prema tome to možemo gledati kao zadiranje u određene privatne podatke zaposlenika, no sklapanje ugovora o radu, kojeg na primjer zaposlenik ne bi mogao obavljati ili bi izvršenje bilo onemogućeno, je protivno svrsi sklapanja tog ugovora. Gledajući na to, regulativa je usmjerena i prema zaštiti samog poslodavca i drugih osoba. Sam zaposlenik nije dužan iznositi detalje poslodavcu o bolesti, no na neki način je dužan o takvim stvarima ga ipak izvijestiti, u službi zaštite poslodavca i kolega s kojima radi.

3.3.5. Evidencije o plaćama

Pričajući o evidencijama o plaćama zaposlenika, govorimo o tome kao također podacima koje poslodavac ne smije izdavati nekoj trećoj strani bez odobrenja samog zaposlenika. Takve podatke pojedinačno za određenog zaposlenika ne smije izdati niti radničkom vijeću, javnim tijelima ili sindikalnom povjereniku bez ovlaštenja samog zaposlenika. Radničko vijeće prati ispunjavanje točnosti i urednosti obračunavanje plaća koje vrši poslodavac, isto tako i uplaćivanje doprinosa koji moraju biti u skladu s propisima i u tom slučaju ima pravo na uvid u takvu dokumentaciju, ali nikada za pojedinog radnika, ukoliko nisu ovlašteni. Člankom 149. Zakona o radu, poslodavac je dužan tromjesečno obavijestiti radničko vijeće o kretanju i promjenama u plaćama, ali nema pravo zadiranja u pojedinačne plaće zaposlenika.

3.3.6. Nadzor zaposlenika

Kada pokrećemo temu nazora zaposlenika, moramo imati na umu kako je poslodavac dužan obavijestiti zaposlenike prije uvođenja bilo koje vrste nadzora, bilo da se postavlja određeni videonadzor radnog prostora, nadzor elektroničke pošte zaposlenika, online aktivnosti ili slično.

Uvodeći određeni nadzor, poslodavac mora paziti i na proporcionalnost potreba, stoga se ne smiju uvoditi one mjere koje mogu biti zamijenjene nekim manjim mjerama.

Na primjer, ako se poslodavac odluči u nekoj mjeri pratiti online aktivnosti svojih zaposlenika kako bi izbjegao određene zloupotrebe, takav nadzor bi bio nezakonit, a istu svrhu bi postigao ako bi prevencijom onemogućio zaposlenicima pristup određenim web stranicama. Ako bi svrha nadzora poslovne elektroničke pošte bila praćenje ispravnosti i ažurnosti informatičkog sustava poslodavca, tada bi poslodavac opravdano mogao obrađivati podatke o vremenu slanja elektroničke pošte, ali i ne njen sadržaj. Podaci obuhvaćeni nadzorom ne bi smjeli obuhvaćati podatke o privatnom životu zaposlenika jer poslodavac nema pravni temelj za nadziranje tih podataka. Poslodavac tako ni u kojem slučaju ne bi smio otvarati privatnu poštu zaposlenika.

Osobne podatke koje je poslodavac eventualno prikupio putem određenog nadzora, smije obrađivati samo u svrhu koju je definira prije samog izvršenja tog istog nadzora i naravno da je zaposlenik bio obaviješten o provođenju istog. Na primjer, ako poslodavac provodi nadzor u svrhu praćenja rada informatičkog sustava i sprječavanja računalnih prijevara, podatke koje poslodavac dobije na taj način ne bi smio koristiti za evaluaciju zaposlenika pa, na temelju tako dobivenih podataka, donijeti odluku o unaprjeđenju zaposlenika ili odluku o otkazu.²²

Kada konkretno govorimo o nadzoru zaposlenika putem videonadzora, njega detaljnije regulira Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka i može se provoditi ukoliko su zaposlenici unaprijed obaviješteni o provođenju takve mjere, a s time i da su ispunjeni uvjeti kojima se regulira zaštita na radu i ostali uvjeti utvrđeni zakonom. Ono što videonadzor nikako ne smije pokrivati su prostorije za odmor zaposlenika, prostorije za osobnu higijenu i presvlačenje zaposlenika, a snimke videonadzora se mogu čuvati najviše šest mjeseci, osim u situacijama kada zakon propisuje dulji rok čuvanja, ili je snimka dokaz u upravnom, arbitražnom, sudskom ili nekom drugom postupku.

²²Women in adria (2018.), članak (<https://www.womeninadria.com/primjena-gdpr-a-u-radnim-odnosima/>)

3.4. Kršenja propisa Opće uredbe za zaštitu osobnih podataka i odgovarajuće kazne

Uspoređujući Opću uredbu o zaštiti podataka i važeće propise i zakone hrvatskog zakonodavstva, možemo zaključiti kako se razlikuju po efektivnosti sankcioniranja povreda.

Odredbe Opće uredbe o zaštiti podataka navode sankcioniranje povreda putem novčanim upravnim kaznama koje se izriču uz ili umjesto drugih sankcija kao što su upozorenja, zabrane, opomene, određena ograničenja i slično. Ukoliko je riječ o nekoj manjoj povredi Uredbe, sankcija će izostati u tom novčanom obliku, no izreći će se određeno upozorenje.

Prvotno se utvrđuje postoji li kršenje koje od odredaba Uredbe, a zatim se odabire sankcija koja uključuje i novčane upravne kazne.

Kako bi voditelj obrade mogao odgovoriti na povredu, prvo je mora prepoznati. U Općoj uredbi o zaštiti podataka, u članku 4. točki 12., „povreda osobnih podataka” definira se kao:

„kršenje sigurnosti koje dovodi do slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka, izmjene, neovlaštenog otkrivanja ili pristupa osobnim podacima koji su preneseni, pohranjeni ili na drugi način obrađivani.”

Radna skupina iz članka 29. u svojem je Mišljenju 03/2014 o obavješćivanju o povredi osobnih podataka objasnila da se povrede mogu razvrstati u kategorije na temelju sljedećih triju dobro poznatih načela informacijske sigurnosti:

- „povreda povjerljivosti” – u slučaju neovlaštenog ili slučajnog otkrivanja osobnih podataka ili pristupa tim podacima
- „povreda cjelovitosti” – u slučaju neovlaštene ili slučajne izmjene osobnih podataka
- „povreda dostupnosti” – u slučaju slučajnog ili neovlaštenog gubitka pristupa osobnim podacima ili uništenja tih podataka.²³

²³Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29. *Smjernice o obavješćivanju o povredi podataka na temelju Uredbe 2016/679*, članak (2017.)

Pričajući o kršenjima, govorimo o dvije kategorije kršenja. Za neka je propisana maksimalna kazna u iznosu od 10 milijuna eura ili 2% godišnjeg prometa na svjetskoj razini i to za kršenje obveze voditelja i izvršitelja obrade te certifikacijskog tijela i tijela za praćenje kodeksa ponašanja. Druga pak kršenja propisuju maksimalnu kaznu od 20 milijuna eura ili 4% godišnjeg prometa na svjetskoj razini, a odnosi se na kršenja načela obrade, prava ispitanika, prijenose u treće države, obveze u skladu s nacionalnim pravom, nepoštivanje naredbe ili pravo pristupa nadzornog tijela.

Kod izricanja određenih novčanih upravnih kazni, vodi se računa da je sankcija učinkovita, razmjerna i odvraćajuća, a kod određivanja iznosa određene novčane upravne kazne uzima se u obzir jedanaest kriterija poput prirode, težine i trajanje kršenja, vrstu krivnje, mjere ublažavanja štete, prijašnja kršenja, tehničke i organizacijske mjere primijenjene u obradi podataka i slično.²⁴

Prema informacijama portala Bug.hr, važno je napomenuti da je Hrvatska prema broju novčanih kazni za kršenje Uredbe uvjerljivo na nuli, uz postojanje stotinjak korektivnih mjera i 67 sudskih sporova.

Prema CMS EEIG-u²⁵, deset najaktivnijih zemalja prema ukupnom iznosu izrečenih kazni s datumom 5. veljače 2020. godine su bile: Velika Britanija (315.310.200 eura), Francuska (51.100.000 eura), Italija (39.350.000 eura), Njemačka (24.014.725 eura), Austrija (18.070.100 eura), Bugarska (3.198.460 eura), Španjolska (1.525.100 eura), Nizozemska (1.410.000 eura), Poljska (934.330 eura) i Grčka (735.000 eura).

Pet najčešćih razloga izricanja kazni bili su:

- nedovoljne tehničke i organizacijske mjere za osiguranje informacijske sigurnosti
- nedovoljna ili pogrešno definirana pravna osnova za obradu podataka
- nepridržavanje općih načela obrade podataka propisanih GDPR-om
- nedovoljno ispunjenje ili nemogućnost ispunjenja prava ispitanika
- nedovoljno ispunjenje obveze informiranosti ispitanika o obradama podataka²⁶

²⁴Agencija za zaštitu osobnih podataka (azop.hr/prava-ispitanika)

²⁵European Economic Interest Grouping (Europska Ekonomska Interesna Grupacija) u Njemačkoj

²⁶N. Parlov Una, Lider media (2020.), članak, GDPR kazne i savjeti

4. ISTRAŽIVANJE RAZINE INFORMIRANOSTI ISPITANIKA O OPĆOJ UREDBI ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA

4.1. Metodologija istraživanja

Cilj ovog istraživanja je utvrditi koliko je ispitanika u Republici Hrvatskoj upoznato sa uvođenjem nove EU Opće uredbe za zaštitu osobnih podataka (GDPR) te u kojoj mjeri se ista provodi na njihovim radnim jedinicama u poduzeću/organizaciji u kojoj djeluju.

U svrhu ovog istraživanja je korištena anketa odnosno anonimni upitnik. *U širem značenju* anketa je svaki istraživački postupak kojim se neposredno, iz prve ruke, prikupljaju podaci o ekonomskim, demografskim, sociološkim, psihološkim i drugim osobinama određene grupe ljudi ili društvene zajednice.

U užem značenju riječ anketa označuje samo onaj postupak u tijeku kojega se odabranim ispitanicima postavlja usmeno ili pismeno određeni broj pitanja, na koja oni daju odgovore, koji se zatim podvrgavaju raznim vrstama analize.²⁷

Pri izradi upitnika je korištena Google aplikacija za izradu obrazaca Google Obrasci (Drive). Anketni upitnik bio je plasiran putem slanja upitnika e-mail adresom, dijeljenjem preko društvene mreže Facebook, te dijeljenjem putem WhatsApp mobilne aplikacije.

Anketni upitnik se sastoji od 23 pitanja koja su postavljena jasno, nedvosmisleno, stručno i razumljivo. Od tih 23 pitanja, 14 pitanja su pitanja višetrukog odabira, a preostalih 9 pitanja je postavljeno pomoću opcije linearno, gdje se odgovori odabiru skalom slaganja/ neslaganja sa tvrdnjom od 1 do 5.

Anonimni upitnik može se podijeliti na 3 glavna poglavlja pitanja. Prvi dio pitanja odnosila su se na osobne generalne podatke ispitanika kao što su dob, razina obrazovanja i radni status. Drugi dio anketnog upitnika sastojio se od pitanja utjecaja Opće uredbe za zaštitu podataka na same ispitanike te njihova postupanja i razmišljanja u određenim situacijama, te mišljenja o nekim važnim odrednicama. Zadnji dio ankete tražila je od ispitanika informacije o zastupljenosti i razini korištenja Uredbe u njihovim poduzećima i organizacijama u kojima djeluju.

²⁷Ekonomski fakultet u Osijeku, članak (<http://www.efos.unios.hr/>)

4.2. Rezultati anketnog upitnika

U provedenom anketnom istraživanju su sudjelovali ispitanici slučajnog odabira u Republici Hrvatskoj, većinom iz područja grada Zagreba. Anketno istraživanje je provedeno sredinom rujna. U istraživanju je sudjelovalo 160 ispitanika. Od toga je sudjelovalo 115 osoba ženskog spola odnosno 71,90% ispitanika, te 45 osoba muškog spola odnosno 28,10% ispitanika.

U sljedećim tabelarnim prikazima biti će prikazani opći podaci o ispitanicima koji sadrže informacije o njihovoj starosti, razini završenog obrazovanja te strukturi i vrsti njihovog radnog statusa.

Tablica 2. Struktura starosti ispitanika

Dob	Broj ispitanika	Postotak
18 – 23	45	28,10%
24 – 29	70	43,80%
30 – 35	17	10,60%
36 – 41	17	10,60%
42 – 47	4	2,5%
48 – 52	3	1,9%
više od 52	4	2,5%

Izvor: Anketa

Tablica 3. Struktura i vrsta obrazovanja ispitanika

Razina završenog obrazovanja	Broj ispitanika	Postotak
SSS (Srednja stručna sprema)	81	51,6%
VŠS (Viša stručna sprema)	43	27,4%
VSS (Visoka stručna sprema)	33	21%

Izvor: Anketa

Tablica 4. Struktura i vrsta radnog statusa ispitanika

Radni status	Broj ispitanika	Postotak
Nezaposlen/a	13	8,13%
Zaposlen/a – rad na neodređeno vrijeme	75	46,88%
Zaposlen/a – rad na određeno vrijeme	18	11,30%
Učenik/student/honorarni posao	54	33,75%

Izvor: Anketa

Sljedeći podaci baziraju se na stupnju informiranosti ispitanika o Općoj uredbi za zaštitu osobnih podataka.

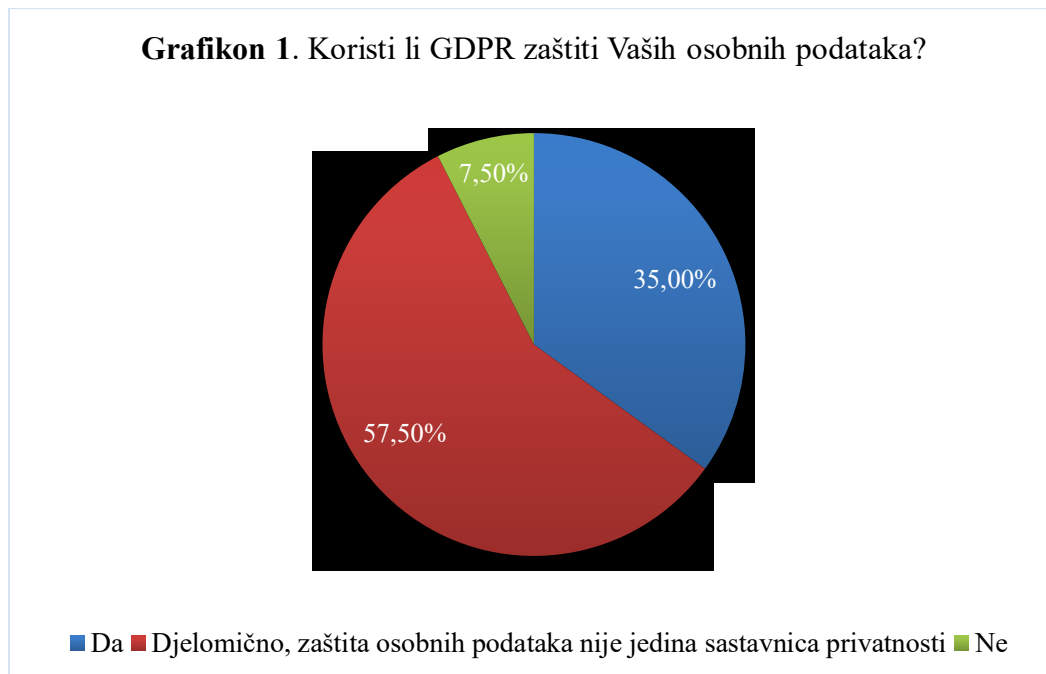
Čak 74 ispitanika, odnosno 46,30% od ukupnog broja izjavilo je da je za GDPR čulo od dana stupanja na snagu (25. svibnja 2018. godine). 39 ispitanika (24,4%) je čulo za Uredbu prije otprilike više od godinu dana, 23 odnosno 14,4% ispitanika se ne sjeća kada je čulo za Uredbu, 15 ispitanika (9,40%) je čulo za nju prije otprilike godinu dana, a 9 ispitanika (5,6%) je nedavno čulo za GDPR.

Što se tiče strukture podataka koji su zaštićeni GDPR-om, 64 ispitanika (40%) tvrdi da su time obuhvaćeni svi podaci koji otkrivaju njihov identitet ili se mogu povezati s njima, 42 ispitanika (26,30%) smatra da u te podatke spadaju ime i prezime, e-mail adresa, datum rođenja, OIB, biometrijski podaci, kreditno zaduženje, podaci o zdravlju i podaci o seksualnoj orijentaciji. Od ukupnog broja ispitanika, njih 22 (13,70%) nije sigurno što sve obuhvaćaju osobni podaci koji su zaštićeni Općom uredbom o zaštiti osobnih podataka. 18 ispitanika (11,30%) tvrdi da se pod te osobne podatke smatraju; ime i prezime, e-mail adresa, datum rođenja i OIB, dok 14 ispitanika (8,80%) smatra da su to podaci vezani za ime i prezime, e-mail adresu, OIB, IP adresu, obrazovanje i kreditno zaduženje.

Od ukupnog broja ispitanika, njih 94 (58,80%) smatra da su djelomično upoznati sa većinom odrednica i prava koja zastupaju GDPR, njih 55 odnosno 34,40% je odgovorilo negativno na ovu tvrdnju, a 11 ispitanika (6,90%) smatraju da znaju većinu smjernica i odrednica.

Vrlo pozitivan utjecaj na 84 ispitanika odnosno 52,50% njih imalo je uvođenje Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka, naime, za njih je ova Uredba razvila svijest o potrebi zaštite svojih osobnih podataka. 53 ispitanika (33,10%) tvrdi da Uredba uopće nije utjecala na njih, a 23 ispitanika (14,40%) nije sigurno kako je uvođenje GDPR-a utjecalo na njih.

Grafikon 1. prikazuje koliki udio ispitanika smatra da je Opća uredba o zaštiti osobnih podataka korisna za zaštitu njihovih osobnih podataka od zlorabe. Kao što je vidljivo 92 ispitanika 57,50% smatraju da je GDPR djelomično korisna Uredba za zaštitu njihovih podataka jer su mišljenja da zaštita osobnih podataka nije jedina sastavnica očuvanja njihove privatnosti. 56 ispitanika (35%) smatra da je Uredba korisna za zaštitu osobnih podataka, a 12 ispitanika (7,50%) Uredbu smatra nekorisnom za zaštitu osobnih podataka.

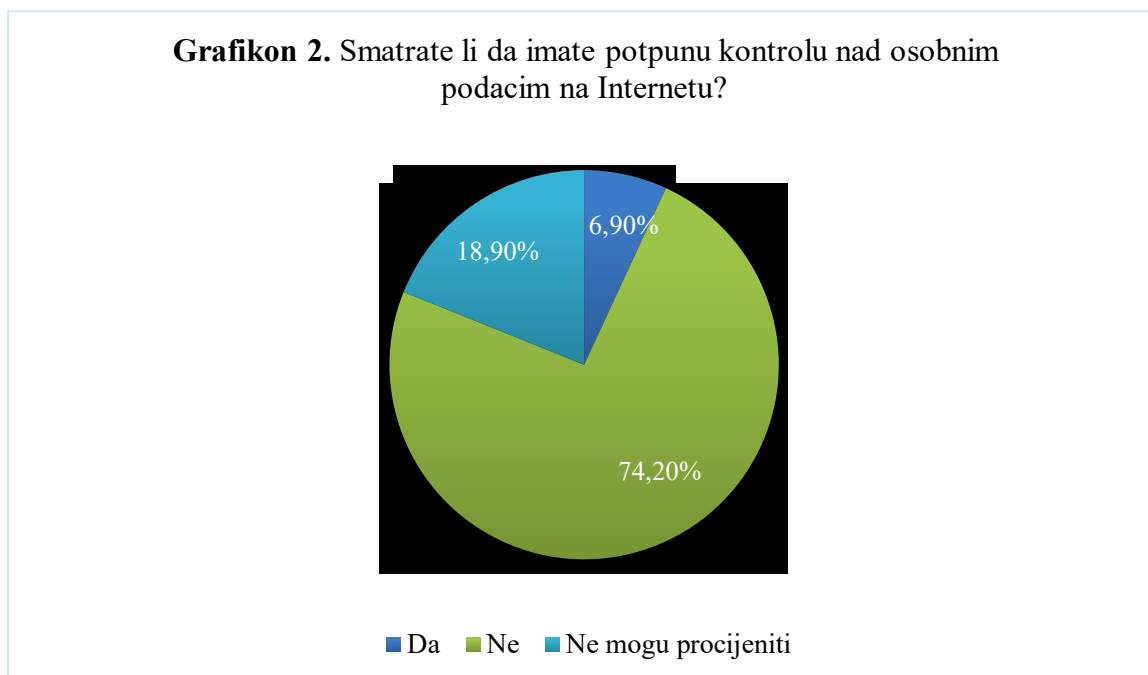

Izvor: Anketa

Grafikon 2. prikazuje koliki udio ispitanika smatra da ima (ili nema) potpunu kontrolu nad svojim osobnim podacima na Internetu. Vidljivo je da je veliki broj ispitanika nesigurno u očuvanju svoje privatnosti na Internetu, njih čak 118 (74,20%) dijele to mišljenje. 30 ispitanika (18,90%) ne može procijeniti svoju sigurnost na Internetu, dok 11 ispitanika (6,9%) smatra da imaju potpunu kontrolu nad svojim osobnim podacima na Internetu.

U istraživanju je 80 ispitanika (50,30%) otkrilo kako ne smatra ime i prezime strogo osobnim podatkom, te ne vide problem da taj podatak o njima samima zna i širi krug njihovih poznanika.

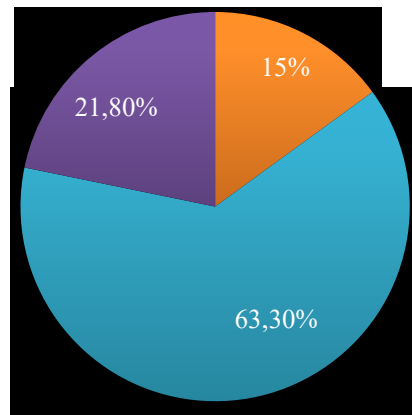
Broj ispitanika koji se ne slaže sa prethodnim mišljenjem je 52 (32,70%), dok njih 27 (17%) ne može procijeniti što misli o toj tvrdnji.

Izvor: Anketa

Grafikon 3. prikazuje koliki postotak ispitanika se našlo u situaciji povrede osobnih podataka. Velik broj ispitanika, točnije njih 93 (63,30%) utvrdilo je da se nisu pronašli u toj situaciji, njih 32 (21,80%) ne može procijeniti o tom slučaju, dok su se 22 ispitanika (15%) nažalost, pronašla u situaciji povrede osobnih podataka.

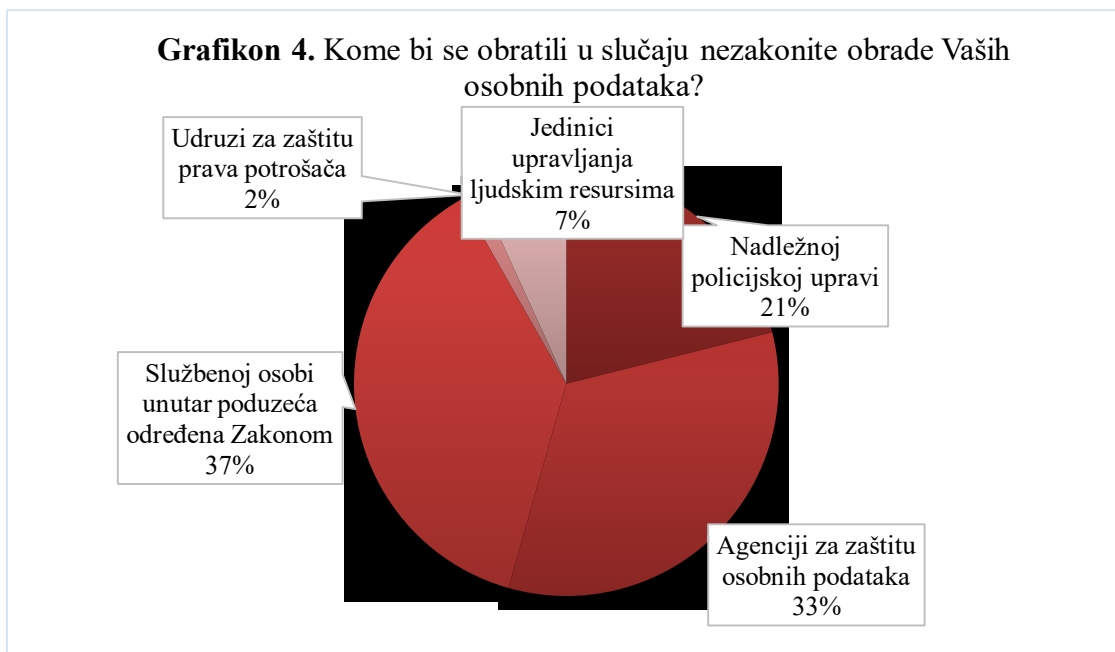
Grafikon 3. Jeste li se našli u situaciji povrede Vaših osobnih podataka?

■ Jesam ■ Nisam ■ Ne mogu procijeniti

Izvor: Anketa

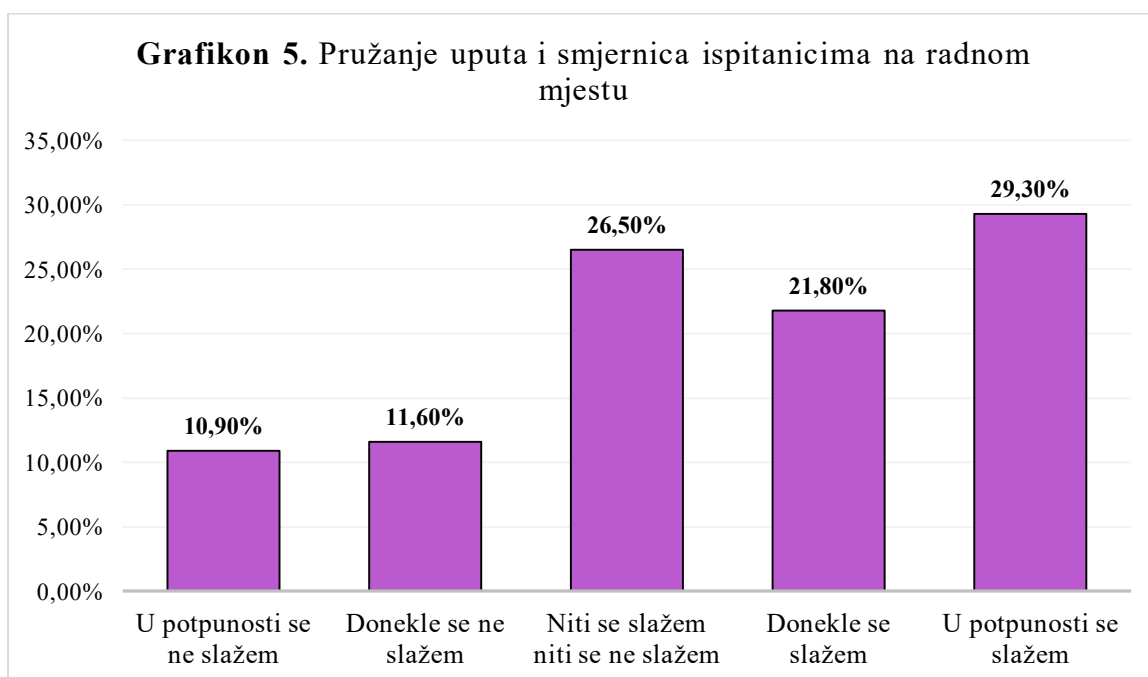
Grafikon 4. prikazuje odgovore na pitanje kome bi se ispitanici obratili ukoliko bi netko obrađivao njihove osobne podatke na nezakonit način. Njih 55 (37,40%) odabralo je najrelevantniju tvrdnju, a odnosi se na službenu osobu unutar poduzeća koja je određena Zakonom za zaštitu osobnih podataka (ukoliko je poduzeće posjeduje). Agenciju za zaštitu osobnih podataka kao odgovor na to pitanje odabralo je 49 ispitanika, odnosno 33,30%. Nadležnoj policijskoj upravi bi slučaj prijavilo 31 ispitanika (21,10%). 10 ispitanika (6,80%) je odabralo Nadležnu poslovnu jedinicu „Upravljanja ljudskim resursima, dok su 2 ispitanika (1,40%) odabrali Udrugu za zaštitu prava potrošača.

Izvor: Anketa

Sljedeća istraživanja u anketnom upitniku odnose se na Opću uredbu o zaštiti osobnih podataka u poslovanju, odnosno na radnim mjestima ispitanika. Struktura grafikona je većinom zasnivana na linearnim odgovorima kroz intervale.

Grafikon 5. Prikazuje odgovore ispitanika na tvrdnju: Organizacija u kojoj djelujem pružila je potrebne upute, smjernice, uredbe i/ili edukacije o primjeni GDPR-a u poslovanju.

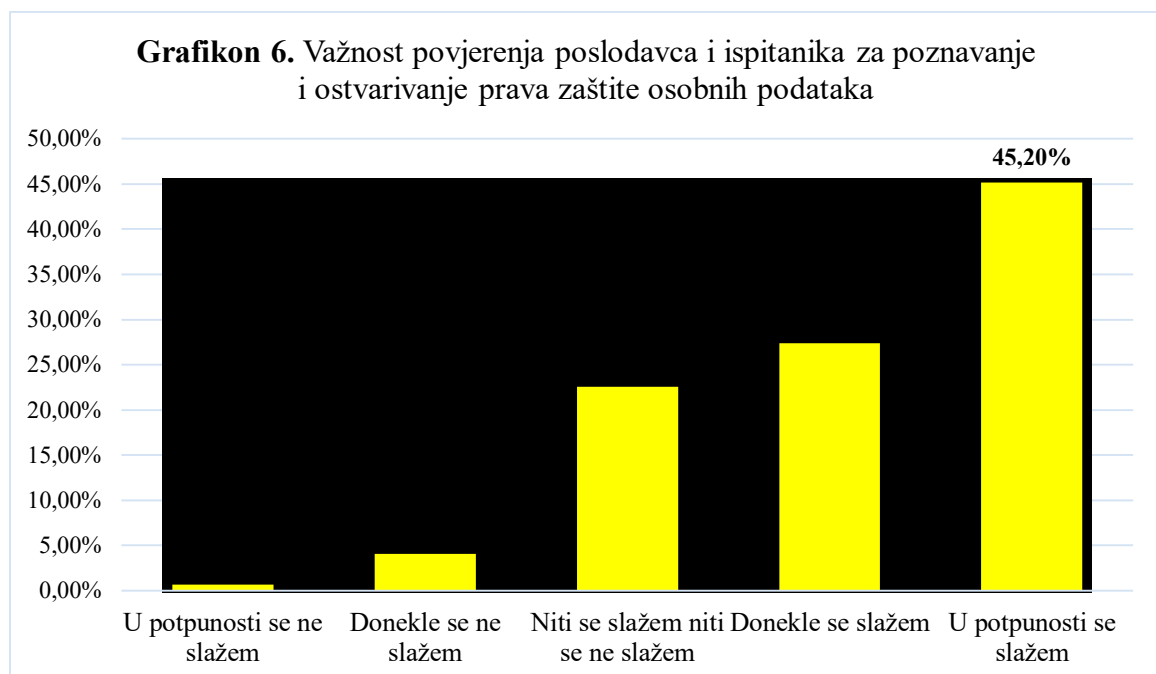
Izvor: Anketa

Iz grafikona je vidljivo da se 16 ispitanika (10,90%) uopće ne slažu sa tvrdnjom da im poduzeće pruža upute, smjernice i edukacije u primjeni Uredbe. 17 ispitanika (11,60%) se donekle ne slaže s tom tvrdnjom. Njih 39 (26,50%), što je povelik broj, niti se slaže niti se ne slaže s tom tvrdnjom. 32 ispitanika (21,80%) se donekle slaže, dok se najveći broj, njih 43 (29,30%) u potpunosti slaže sa navedenom tvrdnjom.

Na tvrdnju da organizacija u kojoj djeluju primjenjuje dokumentirane smjernice o zaštiti osobnih podataka, 49 ispitanika (33,30%) odgovorilo je da se u potpunosti slaže, 40 ispitanika (27,20%) se niti slaže, niti se ne slaže, a 10 ispitanika (6,80%) se uopće ne slaže s time.

Svaka organizacija dužna je jasno definirati ciljeve zaštite osobnih podataka. Nadalje, 49 ispitanika (33,80%) smatra da njihova organizacija ispunjava taj uvjet, 39 ispitanika (26,90%) nema neko posebno mišljenje o tome, a 13 ispitanika (9%) smatra da nisu upućeni u ciljeve Uredbe.

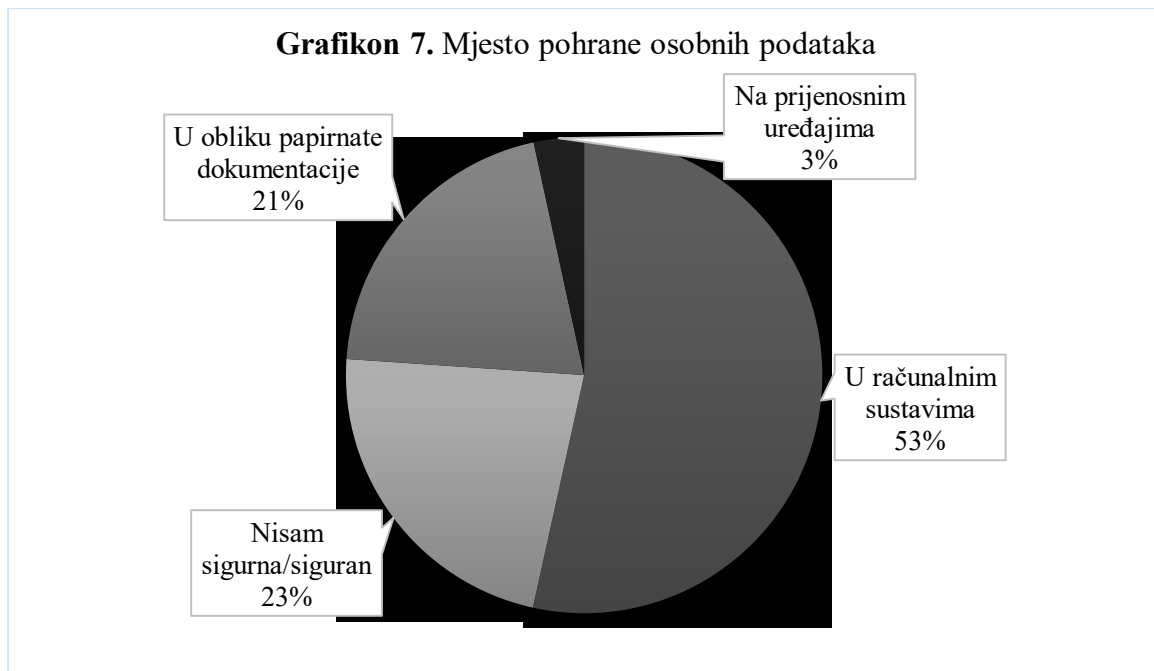
Broj ispitanika koji je potvrdio da je njihova organizacija odredila odgovornosti za zaštitu osobnih podataka je 56 (38,60%), 37 ispitanika (25,50%) se niti ne slaže niti se slaže, a 8 ispitanika (5,50%) je potvrdilo da se ne slaže s tom tvrdnjom.

Izvor: Anketa

U grafikonu 6. vidljivo je koliko ispitanika smatra da je za poznavanje i ostvarivanje prava zaštite osobnih podataka važno povjerenje između poslodavaca i zaposlenika. Zanimljivo je da se većina njih poprilično slaže s tom tvrdnjom. Naime, 66 ispitanika (45,20%) se potpuno slaže s time, 40 ispitanika (27,40%) se donekle slaže, 33 ispitanika (22,60%) se niti slaže niti se ne slaže, a preostalih, zanemarivih 7 ispitanika se donekle ne slaže ili se u potpunosti ne slaže.

Na grafikonu 7. prikazano je gdje organizacija ispitanika pohranjuje osobne podatke. Najviše njih pohranjuje podatke u računalnim sustavima, a to je potvrdilo 78 ispitanika (53,40%). 33 ispitanika (22,60%) nije sigurno gdje poslodavci pohranjuju njihove osobne podatke. 30 ispitanika (20,50%) tvrdi da se njihovi podaci pohranjuju u obliku papirnate dokumentacije, a na prijenosnim uređajima podaci su 5 ispitanika (3,40%).

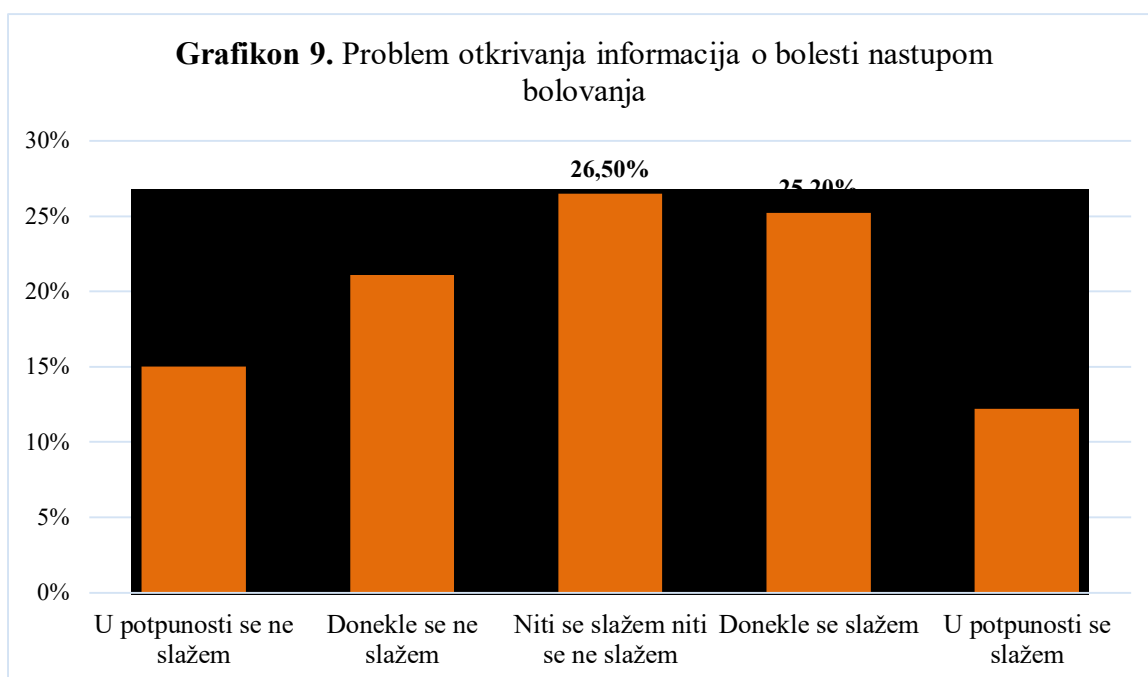
Izvor: Anketa

Sljedeće situacije koje su stavljene pred ispitanike dio su Opće uredbe o zaštiti podataka. Grafikon 8. se odnosi na razgovor za posao između poslodavca i ispitanika. U njemu se prikazuje tvrdnja koja glasi: „Poslodavac me prilikom razgovora za posao ne smije tražiti podatke o privatnom životu, bračnom stanju, djeci, stambenim prilikama, hobijima i slično. Čak 51 ispitanik (34,70%) potvrdio je da se u potpunosti slaže. 43 njih (29,30%) je izjavilo da niti se slažu niti se ne slažu, a 11 ispitanika (7,50%) smatra da ne vide problem u razgovoru o privatnom životu tijekom intervjua za posao.

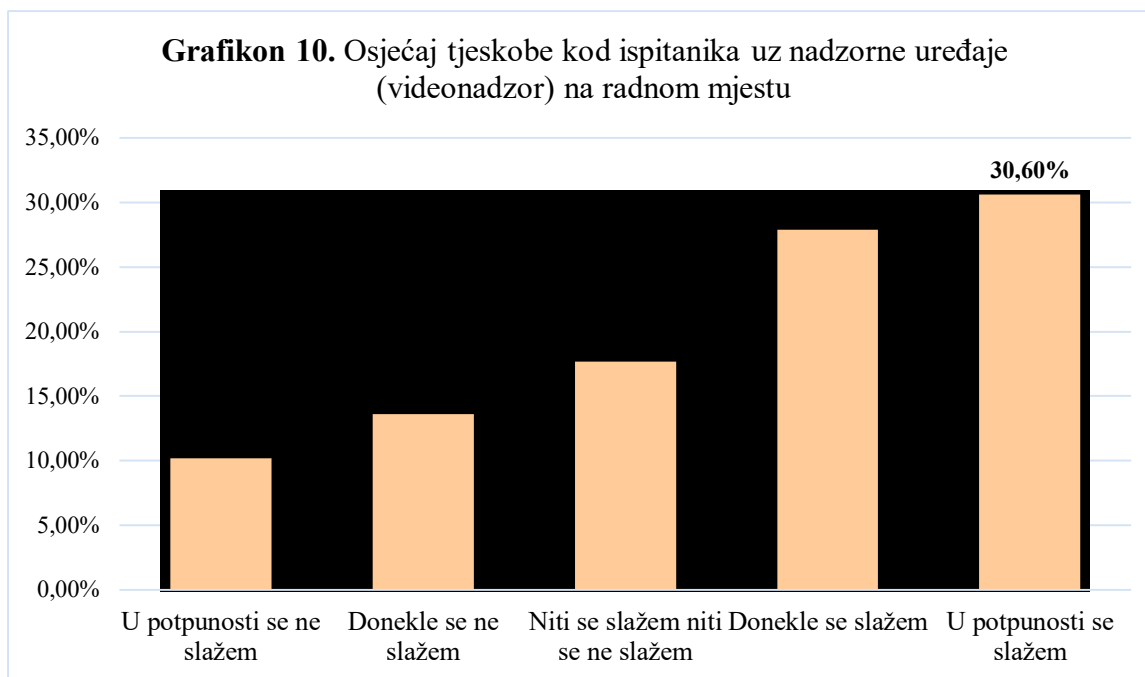
Izvor: Anketa

Otkrivanje informacije o bolesti tijekom nastupa bolovanja 18 ispitanika (12,20%) u grafikonu 9. smatra zadiranje u svoju privatnost, 37 ispitanika (25,20%) se donekle slaže s time, 39 ispitanika (26,50%) niti se slaže niti se ne slaže, 31 ispitanik (21,10%) se donekle ne slaže da je ta činjenica zadiranje u privatnost, dok se 22 ispitanika (15%) ne slaže da se time narušava njihovo pravo na privatnost.

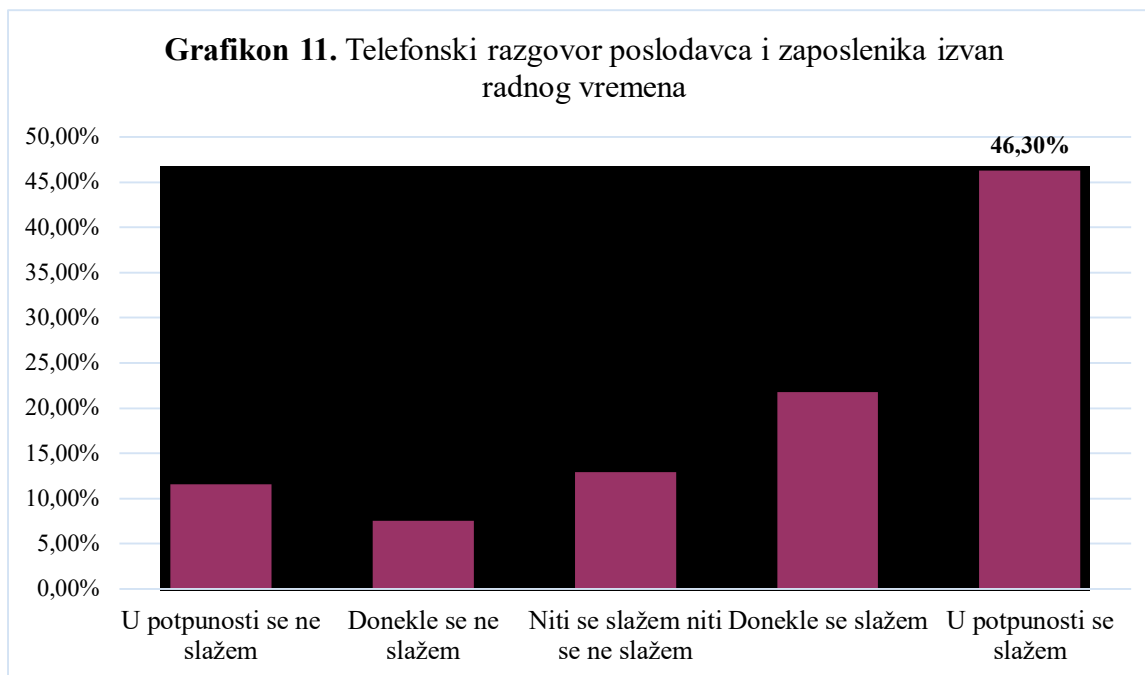
Izvor: Anketa

U sljedećem grafikonu 10. prikazano je u koliko ispitanika nadzorni uređaji i videonadzor stvaraju tjeskobu. Naime grafikon je uzlazne putanje, što ukazuje da većina ispitanika smatra da su u toj situaciji tjeskobni. Njih 45 (30,60%) se u potpunosti slaže s tom tvrdnjom, 41 ispitanik (27,90%) se donekle slaže da osjeća tjeskobu. 26 ispitanika (17,70%) niti se slaže niti se ne slaže, 20 ispitanika (13,60%) donekle se ne slaže da osjeća tjeskobu, dok 15 ispitanika (10,20%) uopće ne osjeća tjeskobu niti ne vidi problem u videonadzoru na radnom mjestu.

Izvor: Anketa

Grafikon 11. prikazuje koliko ispitanika tvrdi da poslodavac narušava njihovu privatnost i slobodu nazivajući ih izvan njihovog radnog vremena. Najviše ispitanika, njih 68 (46,30%) se u potpunosti slaže s tom tvrdnjom, 32 ispitanika (21,80%) se donekle slaže s time, 19 ispitanika (12,90%) niti se slaže niti se ne slaže, 11 ispitanika (7,50%) se donekle ne slaže, dok se 17 ispitanika (11,60%) se uopće ne vidi problem u telefonskom razgovoru sa poslodavcem izvan radnog vremena.

Izvor: Anketa

4.3. Ograničenje anketnog istraživanja

Ograničenje ovog istraživanja može se svrstati u 3 glavne kategorije:

- izuzeće nezaposlenih ispitanika od rješavanja ankete u cjelini
- veći broj mladih ispitanika
- teritorijalno područje ispitivanja

Prvi razlog ograničenja istraživanja nalaže da je od ukupnog broja ispitanika (160) njih 13 odnosno 8,10% nezaposleno, te oni ne mogu nastaviti u istraživanju temeljenom na GDPR u poslovanju, što znači da se za nastavak anketnog upitnika nadalje kao ukupan broj ispitanika smatra njih 147.

Kao što je vidljivo u tablici 2. (Struktura starosti ispitanika), najviše ispitanika nalazi se u starosnoj skupini 24 – 29 godina, čak njih 70, što ukazuje na manji broj starijih ispitanika jer je samo 7 ispitanika u starosnoj skupini više od 48 godina. Taj sraz među godinama predstavlja ograničenje istraživanja jer su mlađe osobe danas općenito mobilnije, prilagodljivije, te u skladu sa trenutnim informacijskim situacijama unutar poduzeća, dok su starije osobe općenito manje zainteresiranosti za informiranjem o novonastalim uredbama, projektima, modernizacijom u poslovanju i slično.

Ograničenje također predstavlja uže područno ispitivanje jer su, prema geografskom položaju, ispitanici većim dijelom iz županije Grada Zagreba i okolice. Vjerojatno bi podaci bili znantno relevantniji da se teritorijalno područje ispitivanja raširilo u više dijelova Republike Hrvatske.

5. ZAKLJUČAK

Zaključno se može utvrditi da je Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR) sustav smjernica koji, usporedno s tehnološkim razvitkom i širenjem informacija, ima za cilj sigurnost i zaštitu osobnih podataka pojedinca. Pod osobne podatke smatraju se sve informacije putem kojih se čovjek može prepoznati, a to su; ime i prezime, dob, adresa, rasna i etnička pripadnost, zatim, e-mail, telefonski broj, fotografije, video, financijske i platne informacije, a tu su i genetski, biometrijski i zdravstveni podaci, stavovi, razmišljanja, izričaj mišljenja i slično. S obzirom da su osobni podaci vrlo općenito definirani, očekuju se i neke kontroverze na tom području. GDPR, osim što je određen pojedincima kojima daje slobodne ruke pri rukovođenju svojim podacima, pokriva područje svih zemalja članica Europske unije te se tamo i primjenjuje. Sve hrvatske organizacije, institucije i firme koje obrađuju osobne podatke dužne su korisnicima tih podataka pravovaljano obznaniti koji je cilj prikupljanja njihovih podataka, za što će ih koristiti, gdje oni dalje integriraju, način njihovog očuvanja i slično. Za neke tipove obrada dužni su zahtijevati osobnu privolu ispitanika. Ispitanik, odnosno vlasnik osobnih podataka u organizaciji posjeduje brojna prava u zaštiti svojih podataka; pravo na ispravak, pravo na brisanje podataka, pravo na ograničenje obrade, pravo na prenosivost podataka, pravo na prigovor te pravo na izuzeće pravnih odluka prilikom automatskog donošenja odluka i profiliranja. Od službenika za zaštitu podataka kojeg je odredio Zakon, a djeluje u poduzeću/organizaciji očekuje se stručnost u upravljanju IT procesima, sigurnosti podataka i ostalim kritičnim pitanjima koja se tiču pohrane i obrade osobnih i osjetljivih podataka. Potrebni nivo znanja šira je od samog razumijevanja zakonskih propisa. Ne pridržavanjem smjernica i uputa koje Zakon nalaže, određene su pravodobne sankcije i kazne.

Prema anketnom istraživanju koje je provedeno među 160 ispitanika, može se zaključiti da većina ljudi danas, bez obzira na Uredbe zaštite, smatra kako nemaju potpunu kontrolu nad svojim osobnim podacima bez obzira na to da se velik dio njih nije našlo u povredi istih.

Mislim da je danas privatnost zaposlenika u organizaciji i van nje, zamjetno narušena, iz čega proizlazi zaključak da bi poduzeća trebala poraditi na edukaciji zaposlenih o očuvanju njihovih podataka, kao i o samom GDPR-u putem radionica, online predavanja, kvizovima, razgovorom i drugim kanalima jer upravo velik broj zaposlenih iz istraživanja smatra da se njihovo povjerenje s poslodavcem gradi putem zaštite i čuvanju njihovih osobnih podataka.

LITERATURA

1. A. Bistričić – Project information system (2006.), Kvarner Bank, Hrvatska, članak
2. A. Biloš, D. Turkalj, I. Kelić, Implementacija Opće uredbe o zaštiti podataka pri EU: Preliminirana analiza aktualnih istraživačkih napora i izazova, Znanstveni rad (Osijek, 2019.)
3. Bet Radelić, K. Rožman i H. Orešić, knjiga *Zaštita osobnih podataka i granice zaštite privatnosti radnika*, (Zagreb, 2017.)
4. Infosustav1 – Sistematizacija informacijskih sustava i vrste informacijskih sustava s motrišta potpore razinama odlučivanja, članak
5. J. Čizmić, M. Boban – Učinak nove EU uredbe 2016/679 (GDPR) na zaštitu osobnih podataka u RH, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Pregledni znanstveni rad
6. J. Surla, I. Markotić, O. Vori – Časopis za primjenjene zdravstvene znanosti (Zaštita osobnih podataka), članak, 2020.
7. M. Bevanda, M. Čolaković – Pravni okvir za zaštitu osobnih podataka (2016.), članak
8. M. Boban – Zaštita osobnih podataka i nova EU uredba o zaštiti podataka, (2018.) stručni rad
9. Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29. *Smjernice o obavješćivanju o povredi podataka na temelju Uredbe 2016/679*, članak (2017.)
10. S. Gluščić – Prikupljanje, procjena, pohrana, obrada i korištenje podataka (2017.), pregledni znanstveni članak
11. Šire o tome SMERDEL, B., Ustav Sjedinjenih Američkih Država/preveo i napisao uvodnu studiju Branko Smerdel, 2. ponovljeno izdanje, Osijek, Pan liber, 1994.
12. Usp. Shlapentoh, D., „Universalization off the Rejection of Human Rights: Russia's Case“ PREMA BELL; L., S., NATHAN, A. J., PELEG, I., (ur.), „Negotiating Culture and Human rights“, New York, Columbia University Press, 2001.
13. Vesna Bosilj Vukšić, Mirjana Pejić Bach, Vlatko Čerić, Željko Panian, Željka Požgaj, Velimir Srića, Mladen Varga, Katarina Čurko, Mario Spremić, Ivan Strugar, Božidar Jaković, Nikola Vlahović – Poslovna informatika (2012.), sveučilišni udžbenik
14. Vrana, Radova, Pećarić, Đilda - Kako smo došli do Velikih podataka i kamo nas oni vode, u: Komunikacijski obrasci i informacijska znanost Zagreb, 2014.

Internetske veze

- <https://matura14.wordpress.com/brade-podataka-kroz-povijest/>
- <https://azop.hr/prava%20ispitanika>
- <https://www.sdlsn.hr/>
- <https://www.womeninadria.com/primjena-gdpr-a-u-radnim-odnosima/>
- <http://www.efos.unios.hr/>
- <https://lider.media/sto-i-kako/gdpr-kazne-i-savjeti-telekomi-su-dobili-ogromne-kaze-zbog-gdpr-a-tvrtke-su-kaznjene-zbog-videonadzora-zaposlenika-129973>
- <https://repositorij.efzg.unizg.hr/islandora/object/efzg:1762>
- <https://hura.hr/wp-content/uploads/2018/09/hura-smjernice-za-upravljanje-osobnim-podacima-prema-gdpr-u-3.pdf>
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Op%C4%87a_uredba_o_za%C5%A1titi_podataka#Slu%C5%BEbenik_za_za%C5%A1titi_osobnih_podataka

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz i kategorizacija osobnih podataka.....	10
Tablica 2. Struktura starosti ispitanika.....	25
Tablica 3. Struktura i vrsta obrazovanja ispitanika.....	25
Tablica 4. Struktura i vrsta radnog statusa ispitanika.....	26

POPIS SLIKA

Slika 1. Struktura informacijskog sustava i veze između organizacijskih razina unutar poslovnog sustava.....	4
Slika 2. Glavni zahtjevi ispitanika Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka.....	12
Slika 3. Struktura obrade podataka uređenih GDPR-om.....	13

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Koristi li GDPR zaštitu Vaših osobnih podataka?.....	27
Grafikon 2. Smatrate li da imate potpunu kontrolu nad osobnim podacima na Internetu?.....	28
Grafikon 3. Jeste li se našli u situaciji povrede Vaših osobnih podataka?.....	29
Grafikon 4. Kome bi se obratili u slučaju nezakonite obrade Vaših osobnih podataka?.....	30
Grafikon 5. Pružanje uputa i smjernica ispitanicima na radnom mjestu.....	30
Grafikon 6. Važnost povjerenja poslodavca i ispitanika za poznavanje i ostvarivanje prava zaštite osobnih podataka.....	31
Grafikon 7. Mjesto pohrane osobnih podataka.....	32
Grafikon 8. Razgovor o privatnom životu na razgovoru za posao.....	33
Grafikon 9. Problem otkrivanja informacija o bolesti nastupom bolovanja.....	33
Grafikon 10. Osjećaj tjeskobe kod ispitanika uz nadzorne uređaje (videonadzor) na radnom mjestu.....	34
Grafikon 11. Telefonski razgovor poslodavca i zaposlenika izvan radnog vremena.....	35

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Privola službenika trgovačkog suda.....	14
---	----